

Eva

“Ik was toen altijd op mijn hoede, ze was zo onvoorspelbaar.”

Ze zit aan de eettafel. Met twee dochters en een zoon in huis was er altijd wel reuring in huis. Vooral tijdens hun spelletjesavonden was het extra gezellig. Nu wonen haar drie kinderen al lang op zichzelf. Maar ze schuiven ook nog regelmatig aan. Met aanhang soms ook. Dat is gezellig. Ze vindt het fijn om het “gewoon gezellig” te hebben thuis. Gewoon, normaal.

“Toen ik jong was, was het thuis niet gewoon. Niet normaal en zéker niet gezellig. Dat weet ik nu. Ik heb jarenlang gedacht dat het aan mij lag. Dat er iets mis met mij was.”

Eva drinkt haar koffie met veel melk. In een grote mok, altijd. Zoals zoveel mensen eigenlijk, heel normaal. Niks gek of afwijkends aan. En dat was trouwens ook niet erg geweest, ieder zijn of haar ding, vindt Eva. Waarom zou je je druk maken over koffie?

Haar jeugd was wél afwijkend. Eva groeide als oudste van drie kinderen op in een gewoon gezin met een vader, moeder, een broer en een zus. Tenminste, dat ‘gewoon’ dat leek zo aan de buitenkant. Ze herinnert zich een afstandelijk en kil thuis, anders is het nooit geweest. Er was eten en de noodzakelijke kleding, maar aandacht of een liefdevolle knuffel, dat niet. Eva zegt dat haar vader zo gewoon niet in elkaar stak, het paste niet bij hem. Hij was een soort van sociaal onhandig. Maar hij deed op zijn manier zijn best, dat ziet ze ook in deze tijd nog zo.

Bij haar moeder voelde het totaal anders: écht liefdeloos. Hunkerend naar de warmte en liefde die ze van haar moeder nodig had, was Eva van jongs af aan constant op zoek naar die moederlijke aandacht. Ze was altijd bezig met het goed doen: klusjes in huis en meehelpen koken voor iedereen. Terwijl ze daar eigenlijk nog veel te jong voor was. In de vierde klas van de basisschool schildte ze de aardappels en dopte de sperziebonen voor het avondeten. Dat deed ze om haar moeder te helpen en om dan een complimentje of een aai over haar bol te krijgen, wat helaas nooit gebeurde.

Ze werkte zich vanaf jonge leeftijd al een slag in de rondte, op zoek naar bevestiging. Op haar hoede voor de volgende negatieve reactie. Want die lag altijd op de loer. De sfeer in huis werd bepaald door haar moeder. Hoe het met Eva ging, werd ook bepaald door haar moeder. Er was niet alleen weinig tot geen liefde en warmte thuis, ze kreeg bijvoorbeeld ook te horen dat zij er eigenlijk niet had moeten zijn. Volgens haar moeder dan.

“In mijn puberteit kwam mijn vader thuis te zitten. Hij was te ziek om te werken. In die tijd hoorde ik mijn moeder vaak zeggen dat ze nooit zo jong kinderen had moeten krijgen. Dat ze niet gemaakt was om moeder te zijn. Ik was de oudste. Het was dus mijn schuld, dat zij zo was geworden. Dat maakte ze mij héél duidelijk.”

Zie me nu

Ze wordt ouder en ondanks de kille situatie thuis, was Eva een echt extravert tienermeisje dat enthousiast het puberleven instapte. Ze werd verliefd en kreeg een vriendje. De verkering was serieus en haar moeder reageerde eerst best oké. Eva verbaast zich daarover, maar ziet het als een kans. Misschien dat nu alles wel anders wordt.

Ze hebben het over de eerste keer seks hebben en dat het belangrijk was dat Eva hierover met haar moeder zou praten. Een beetje vreemd wel, realiseert ze zich nu. Maar ze was niet gewend aan 'normaal', dus ze wist niet beter. Het was bijna zoals ze altijd had bedacht dat ze met haar moeder zou praten, open en vertrouwelijk.

Een paar maanden later vertelt ze haar moeder dat ze inmiddels met haar vriendje naar bed is geweest. Dat gesprek is niet een gesprek tussen moeder en dochter, maar ook haar vriendje zit daarbij. Dat hadden ze afgesproken en dus deed Eva dat. Op zich was het niet een noemenswaardig fijn of vervelend gesprek. Maar achteraf bekeken, was dat stilte voor de vreselijke storm.

"De volgende dag sloeg ze om. Seks hebben betekende aan de pil. Omdat ik seks had met mijn vriendje, was ik oud genoeg om ook zelf voor alle andere "leuke" dingen te zorgen. Niks ging ze nog betalen. Schoolspullen en eten wel, maar kleren, sport of hobby's niet. Ik voelde me zo verraden."

De grip die moeder op Eva heeft wordt steviger en is steeds bepalender in haar dagelijks leven. Ze bemoeit stevig zich met de tienerrelatie. Eva moet op lijstjes bijhouden wat er wel en niet deugt aan haar vriendje. Haar moeders invloed gaat zo ver dat Eva onder de druk bezwijkt en de verkering uitmaakt. Terwijl het zo goed ging. Maar door alles wat haar moeder zei, kón Eva helemaal niet meer zelf iets bedenken. Ze had geen recht op het voelen van haar eigen emoties.

De regie van haar moeder beperkte zich niet alleen tot haar verkering. Ze vraagt Eva regelmatig hoe ze zich voelt of wat ze van iets vindt. Dan móest er absoluut een antwoord komen. Schouders ophalen of niks zeggen was er niet bij. Dan vroeg ze door. Als Eva dan iets van gevoel of een gedachte deelde, werd er gezegd dat dat niet kon. Haar moeder zei dan dat Eva zich gewoon niet zo kón voelen. Dat het verkeerd of vreemd was wat ze zei.

Dit zorgde ervoor dat ze het vertrouwen in zichzelf kwijt raakte. Eva durft niet meer zelf iets te beslissen, alles werd toch van tafel geveegd. Het komt erop neer dat alleen haar moeder bepaalt wat Eva doet. Ze zit vast aan wat haar moeder vindt dat goed is. De angst dat ze iets verkeerd doet of zegt, beheerst haar hele jonge leven.

"Ik was constant bang voor haar afwijzing. Ze kon naar je opkijken met zo'n boze blik in haar ogen. Het was gewoon emotionele mishandeling, dat weet ik inmiddels. Maar toen was ik altijd op mijn hoede, ze was zo onvoorspelbaar. Het ene moment was ze rustig en kalm en dan zomaar ineens heel nijdig. Als ik terugdenk aan die tijd, weet ik dat het heel onveilig voelde. Ik wist nooit waar ik aan toe was."

Zie me nu

Ook later blijft de relatie tussen moeder en dochter meer dan ingewikkeld. Zelfs als Eva volwassen is en niet meer thuis woont. Het moet altijd om haar moeder gaan. Als ze een goede relatie met iemand heeft, moet die voor haar moeder plaats maken.

Haar moeder heeft haar veel over haar eigen jeugd verteld, die ook verre van harmonieus was. Eva denkt dat daar een oorzaak in zit voor haar gedrag. Dat haar moeder Eva op haar verwrongen manier aan zich wilde binden en haar niet wilde delen met anderen. Ze houdt de regie over het leven van haar dochter, maakt haar zo volledig afhankelijk en ontnemt haar dochter haar identiteit.

"De relatie was min of meer symbiotisch: ze klampte zich helemaal aan mij vast. Met mijn jongere broer en zus was de relatie ook niet 'normaal', maar de grip op mij begint al van heel jongs af aan. Ik was haar eerste. En als kind was ik heel vrolijk van karakter. Dat ben ik nog steeds, ik ben van nature optimistisch en heb heel veel liefde in me om te geven. Mijn vader heeft later gezegd dat hij denkt dat ze daar jaloers op was. Want zelf was ze niet liefdevol, maar bitter. Het is gewoon heel triest."

Als Eva met John trouwt, ontdekt ze langzaam die liefde in zichzelf. Vooral dankzij hem, hij geeft haar liefde die ze heel goed kan voelen en ontvangen. Ze ontwikkelt zich stap voor stap tot de eigen persoon die ze nu is: warm, open en positief. Ze krijgen drie kinderen en de relatie met John zorgt ervoor dat ze vertrouwen krijgt in zichzelf. Ze gaat ook in therapie. Maar het gaat niet vanzelf. Vooral in het begin van hun huwelijk, is haar moeder nog heel aanwezig.

"Het ging echt heel ver. Ik weet nog dat ik met haar aan de telefoon was toen mijn dochtertje van vier weken begon te huilen. Ik wilde natuurlijk ophangen en naar haar toe. Maar mijn moeder vond dat echt belachelijk. Dat liet ze merken ook: met onder andere manipulatieve verwijten over de band met mijn dochter. Mijn relatie met mijn baby vond ze veel te close. Dat zei ze over haar eigen kleindochter!"

Laatst hoorde ze dat haar moeder wel vaker ingreep als mensen te dicht bij het gezin kwamen. Dan zorgde ze dat een relatie of vriendschap stopte. Toen de kinderen ouder werden, kon dat niet meer. Maar als kind heb je daar geen invloed op.

"Onze omgeving wist vroeger van niks. Je zag het ook niet: ik werd niet geslagen of uitgescholden. Dat had het wel zichtbaarder gemaakt. Ik wist zelf niet eens dat het niet normaal was. Heel lang dacht ik dat ik degene was die het niet goed deed. Door mijn therapie en de mensen om me heen, weet ik nu beter."

Die mensen om haar heen zijn haar vriendinnen, familie en John. Haar ouders zijn later gescheiden. Eva probeerde contact te houden met haar moeder. Dat contact is een paar keer door haar moeder verbroken als Eva iets deed waar ze het niet mee eens was. Zo reageert haar moeder dan bijna automatisch.

Zie me nu

Dertien jaar geleden heeft Eva zelf gezegd dat ze geen contact meer wil. Haar vader heeft zijn excuses aangeboden. Hij was ook bang voor haar moeder, vertelde hij haar. Dat hij haar vroeger niet in bescherming heeft genomen, daar heeft hij nu nog spijt van.

"Ik hou van haar, ze blijft mijn moeder. Maar ik kan er niet meer tegen. Helaas, ik kan niet met haar omgaan. Ze heeft me inmiddels ontferd. Ik denk dat mijn moeder zo bang is voor de afwijzing van anderen, dat ze daarom kiest voor de aanval. Dan heb je er zelf controle over."

Met de lege koffiemok in haar hand kijkt Eva glimlachend voor zich uit. Ze heeft haar kinderen een liefdevol en warm thuis gegeven. John en zij zijn gescheiden, maar dat doet niks af voor de liefde die ze voor hem voelt. Die is alleen veranderd in de loop der jaren. Ze is tevreden met zichzelf als mens en met haar leven, dat ze in vrijheid kan leven. Vrij, zonder op haar hoede te hoeven zijn. En ze kan haar levensverhaal inzetten om anderen te helpen.

"Mijn verhaal kan dat van een ander zijn. Daarom vertel ik het. Om te zeggen tegen iemand die zichzelf hierin herkent: dit is niet normaal. Je bent wél goed bent zoals je bent. Praat erover met iemand. Dan zal je zien, jij doet ertoe. Jij bent belangrijk. En vertrouw op je eigen intuïtie."